

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи
та інформатизації

Володимир ШАРАН

22 березня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методологія історико-філософського дискурсу

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки.

Спеціальність: 033 Філософія.

Освітня програма: Філософія.

Статус дисципліни: вибіркова.

Факультет: історії, педагогіки та психології

Кафедра: філософії, соціології та політології імені професора Валерія Григоровича Скотного.

Мова навчання: українська.

Дані про вивчення дисципліни

Форма здобуття освіти	Курс	Семестр	Загальний обсяг дисципліни	Кількість годин						Курсова робота	Вид семестрового контролю	
				Аудиторні заняття					Самостійна робота		Залік	Екзамен
			Кредити ЄКТС	Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття				
Денна	1	2	2 /60	30	14	—	—	16	30	—	+	—
Денна	2	1	3/90	30	14			16	60			+

Робоча програма складена на основі освітньої програми та навчального плану підготовки докторів філософії (40 кред. ЄКТС).

Розробник:

Віра ЛІМОНЧЕНКО, доктор філос. наук, професор кафедри філософії, соціології та політології імені професора Валерія Григоровича Скотного.

Погоджено гарантом освітньої програми:

Валентина БОДАК, доктор філос. наук, професор кафедри філософії, соціології та політології імені професора Валерія Григоровича Скотного.

Схвалено на засіданні кафедри філософії, соціології та політології імені професора Валерія Григоровича Скотного.

Протокол № 3 від 20 лютого 2023р.

Завідувач кафедри Надія СКОТНА

Схвалено на засіданні науково-методичної ради факультету історії, педагогіки та психології.

Протокол № 4 від 28 лютого 2023р.

Схвалено на засіданні науково-методичної ради університету.

Протокол № 3 від 22 березня 2023р.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни: систематизація і осмислення кола основних методологічних проблем історико-філософського дослідження, що сприятиме успішній реалізації теми наукового дослідження і стимулюватиме подальші пошуки.

Водночас аспіранти повинні оволодіти загальними компетентностями:

- здатністю до рефлексивного критичного мислення, аналізу та синтезу, до усвідомлення у категоріально-концептуальному вимірі широкого кола світоглядних питань і актуальних проблем сучасності;
- здатністю до планування і проведення наукового дослідження, інтерпретування його результатів, обирання методів та критеріїв його оцінки відповідно до цілей та завдань наукового проекту, із застосуванням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій, а також до впровадження нових ідей в науку, освіту та інші сфери суспільного життя.
- здатністю дотримуватись етики наукових досліджень і професійної діяльності, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності;

фаховими компетентностями:

- здатністю до опанування глибокими знаннями в галузі філософії та на межі предметних галузей, зокрема засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, методології історико-філософського дискурсу та сучасних парадигм у сфері філософії; методологією, принципами та категоріями з досліджуваного наукового напрямку;
- здатністю планувати й організовувати професійну та науково-інноваційну діяльність у галузі філософії, зокрема в ситуаціях, що потребують нових стратегічних підходів, ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проекти у сфері філософії та дотичні до неї міждисциплінарні проекти;
- здатністю аналізувати сучасні соціально-політичні і духовні процеси та явища з позицій фундаментальних філософських принципів і знань, класичних та новітніх дослідницьких підходів, а також на основі відповідних загальнонаукових методів;
- здатністю виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у сфері філософії та дотичних до неї міждисциплінарних напрямів і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з філософії та суміжних галузей;
- здатністю здійснювати науково-педагогічну діяльність у сфері філософії у закладах вищої освіти і в процесі цього випробувати нові методичні ідеї, передові навчальні технології, авторські методики викладання фахових дисциплін.

Програмні результати навчання:

- Концептуальні знання основних класичних та сучасних філософських концепцій та парадигм і суміжних галузей гуманітаристики та суспільних наук, методології історико-філософського дискурсу, з метою осмислення та розв'язання дослідницьких проблем.
- Уміння планувати і виконувати самостійні наукові дослідження з філософії та дотичних міждисциплінарних напрямів на рівні останніх світових досягнень і дотриманням належної академічної доброчесності, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.
- Уміння інтегрувати зміст історико-філософських та соціально-філософських ідей у контекст осмислення та розв'язання актуальних теоретичних і практичних проблем сучасності і, зокрема, українського суспільства.

- Уміння розробляти методологічні схеми та пізнавальні засоби, що властиві обраній філософській спеціальності, застосовувати їх для ефективного розв'язання пізнавальних задач.
- Уміння демонструвати спеціалізовані знання в межах певної філософської проблематики, сполучати системну обізнаність з відповідною спеціальною (науково-дослідницькою) літературою.
- Уміння критично працювати з філософськими текстами, застосовувати різні методи їх аналізу та інтерпретації.
- Навички культурно-просвітницької діяльності, спрямованої на популяризацію філософських знань і піднесення рівня філософської культури в сучасному світі.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Методологія історико-філософського дискурсу» вивчається аспірантами після вивчення циклу навчальних дисциплін з філософії, психології та культури.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен:

знати: різноманітні парадигми історії філософії; методологічні засади типології історико-філософського процесу; різноманітні форми філософствування; особливості історико-філософських цілей і завдань; антропологічний смисл історико-філософської методології і небезпеки відстороненого об'єктивізму і довільної сваволі суб'єктивізму; основні жанри історико-філософських досліджень.

уміти: ідентифікувати різноманітні завдання історико-філософських досліджень; виявляти методологічні засади історико-філософських побудов; оперувати філософськими принципами та категоріями сучасних парадигм історико-філософського дискурсу; задіювати історію філософії в якості методу власного наукового дослідження; працювати з філософськими текстами, застосовувати різні методи їх аналізу та інтерпретації.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання здійснюється за шкалами оцінювання: стобальною, національною і ЄКТС.

А (90 – 100) (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок): отримує здобувач, який вільно володіє змістом різноманітних історико-філософських парадигм і усвідомлює особливості історико-філософських цілей і завдань; здатний розкрити антропологічний смисл історико-філософської методології і небезпеки відстороненого об'єктивізму і довільної сваволі суб'єктивізму; володіє вмінням адекватного прочитання історико-філософських текстів і вміє застосовувати історію філософії до власного наукового пошуку.

В (82 – 89) (вище середнього рівня з кількома помилками): отримує здобувач, який знає зміст різноманітних історико-філософських парадигм і вміє вирізняти методологічні засади історико-філософських концепцій; в цілому здатний розкрити антропологічний смисл історико-філософської методології і небезпеки відстороненого об'єктивізму і довільної сваволі суб'єктивізму; в основному володіє вмінням адекватного прочитання історико-філософських текстів і вміє застосовувати історію філософії до власного наукового пошуку, але при цьому йому необхідна незначна допомога.

С (75 – 81) (в цілому правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок): отримує здобувач, який в основному знає зміст різноманітних історико-філософських парадигм і вміє вирізняти методологічні засади історико-філософських концепцій; частково здатний розкрити антропологічний смисл історико-філософської методології і небезпеки відстороненого об'єктивізму і довільної сваволі суб'єктивізму; здатний при роботі з текстами виявляти суттєвий зміст, але часом допускає значні неточності.

D (67 – 74) (непогано, але зі значною кількістю недоліків): отримує здобувач, який слабо знає зміст різноманітних історико-філософських парадигм і не завжди вміє вирізнити методологічні засади історико-філософських концепцій; частково здатний розкрити антропологічний смисл історико-філософської методології і небезпеки відстороненого об'єктивізму і довільної сваволі суб'єктивізму; вміє при роботі з текстами виявляти суттєвий зміст і частково здатний залучати історію філософії до власного наукового пошуку.

E (60 – 66) (виконання задовольняє мінімальним критеріям): отримує здобувач, який слабо володіє змістом різноманітних історико-філософських парадигм і зазнає труднощів при вирізненні методологічних засад історико-філософських концепцій; нечітко усвідомлює антропологічний смисл історико-філософської методології; при роботі з текстами не завжди здатний до адекватного прочитання і тому не здатний залучати отримані знання до власного наукового пошуку.

FX (35 – 59) (з можливістю повторного складання): виставляється здобувачеві вищої освіти, який виявив незнання значної частини навчального матеріалу, допускає істотні помилки у відповідях на запитання, не вміє застосувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач, не спирається на матеріали, що містяться в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах.

F (0 – 34) виставляється здобувачеві, який володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними, не був активним під час аудиторних занять, що не дозволяє виявити рівень його знань, вмінь та навичок з навчальної дисципліни.

Оцінювання досягнутих успіхів за семестр проводиться в системі оцінювання університету, після чого переводиться в національну шкалу оцінювання та шкалу ECTS.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Поточний контроль реалізується у формі оцінювання виступів на семінарських заняттях та якості конспекту джерел, написання творчих письмових робіт, співбесіди.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Розділ 1. Методологічні дослідження як предмет філософського розгляду

Методологічні дослідження у просторі філософії. Методика, методологія, метод. «Філософська смерть» як методологічний принцип. Методологічна рефлексія як метафізика: установка на пошук логічного початку. Логіко-сміслова експлікація поняття «дискурс». Специфіка філософських дисциплін, назва яких містить генитив: філософія історії філософії. Метафори музею і театру як фіксація проблематичності історико-філософського мислення.

Розділ 2. Філія і софія філософії

Філософія і філософствування. Різноманітність суспільно-історичних форм філософствування. Буття філософії у науково-пізнавальному вимірі. У яких своїх параметрах філософія може розглядатися як одна з наук, тобто розглядатися як наука? Буття філософії у вимірі антропологічної чуттєвості. Які характеристики дозволяють говорити про філософію як мистецтво? Буття філософії у формах присутності перед лицем божества. Чим буття філософії зближується з релігією? Буття філософії у власному філософському вимірі. Що можна виявити як власне філософське у філософії, коли філософія постає як філософія?

Розділ 3. Історія філософії як пізнавальний проект

Філософія і історія філософії: перший нарис співвідношення. Історія філософії: первинна проблематизація – історія філософії чи історія *філософії*? Розрізнення історії філософії історичної та історії філософії філософської: небезпека перетворення філософії у філософієзнавство (Ф. Brentano, Е. Гуссерль, М. Гайдеггер, П. Рікер). Історія філософії як

школа думки: проблема традиції, канону і авторитету. Проблематизація історії як пізнавального проекту: Фукідід; християнство; Віко; Кант; Гегель; Ніцше. Історизм та історицизм. Неоісторизм М. Гайдеггера. Чому історія філософії має бути філософською Концепція історико-філософського методу П. Рікера: усунення відстороненого об'єктивізму і довільної сваволі суб'єктивізму. Історія філософії як «довгий шлях» самоусвідомлення власного Я. Проблематизація завдань історико-філософського дослідження: реконструкція або інтерпретація? Порівняльний і типологічний методи дослідження.

Розділ 4. Екзистенціальний аспект історико-філософського процесу

Історико-філософський феномен як подія культурної історії. Основні жанри історико-філософських досліджень Історія філософії як інтелектуальна історія. Проблема єдності і плюральної сингулярності в історії філософії: історія філософії або історії філософій? Особистість філософа в контексті історико-філософського дослідження. Екзистенційні мотиви і теми та їх втілення в історико-філософському процесі.

Розділ 5. Типологія концепцій історії філософії

Основні етапи історико-філософської науки. Роль філософії Канта у формуванні історії філософії як наукової дисципліни. Історично вихідні форми історіографії філософії: перші спроби систематизації і концептуалізації. Демаркація філософії і науки у Канта: філософія як критика і дисципліна засад. Гегелівська концепція історії філософії як «історія пошуку думкою самої себе». Варіативність подальшої рецепції гегелівської концепції історії філософії. Позитивістські концепції історико-філософського процесу. Генеалогія Ф. Ніцше як радикальна зміна установки. Дільтеєвська «критика історичного розуму» і її значення для історико-філософських концепцій. Методологічні проблеми у кантіанстві: природа та історія як дві галузі знання за В.Віндельбантом та встановлення специфіки гуманітарних наук із характерних та відмінних від природничих наук способів створення понять, що залежить від мети суб'єкту за Г.Ріккертом. Історичистська та еволюціоністська парадигми історії філософії. Внесок феноменології та герменевтики в оновлення і переосмислення історії філософії як проблеми. Діалектична і діалогічна парадигми історії філософської думки.

Перелік семінарських занять

1. Історико-філософський дискурс як предмет методологічної рефлексії.
2. Буття філософії у науково-пізнавальному вимірі.
3. Буття філософії у вимірі антропологічної чуттєвості.
4. Буття філософії у формах присутності перед лицем божества.
5. Історія філософії як пізнавальний проект.
6. Екзистенціальний аспект історико-філософського процесу.
7. Типологія концепцій історії філософії.

7. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота з дисципліни передбачає опрацювання теоретичного матеріалу, конспектування джерел і написання творчих домашніх робіт:

1. У яких своїх параметрах філософія може розглядатися як одна з наук, тобто розглядатися як наука? Які характеристики дозволяють говорити про філософію як мистецтво? Чим буття філософії зближується з релігією?
2. Які варіанти розуміння «самого самого» філософії бачаться вам найбільш достовірними і переконливими? Обґрунтуйте свій вибір.
3. Які складності і суперечності ставлення філософії до своєї історії ви вважаєте суттєвими і проблематичними?
4. Чому історія філософії має бути філософською?

5. Проблема єдності і плюральної сингулярності в історії філософії: історія філософії або історії філософій?

6. Екзистенційні мотиви і теми та їх втілення в історико-філософському процесі.

8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Вимоги до домашньої творчої роботи відображені у критеріях оцінювання: задана викладачем тема роботи має бути розкрита з необхідною для цього повнотою, з виразними елементами самостійності при виконання завдання і адекватними мовними засобами висловлювання ідей.

Критерії оцінювання домашньої творчої роботи

№	Параметри оцінювання	Максимальна кількість балів
1	Повнота розкриття теми	5
2	Самостійний характер розкриття теми	3
3	Мовна майстерність	2
	Разом	10

Вимоги до конспекту джерел відображені у критеріях оцінювання: опрацювання усього рекомендованого списку джерел, вміння виявити центральні моменти тексту і адекватно структурувати свій текст.

Критерії оцінювання конспекту джерел

№	Параметри оцінювання	Максимальна кількість балів
1	Повний перелік джерел	5
2	Вміння виявити центральні моменти	3
3	Вміння структурувати свою роботу	2
	Разом	10

Оцінювання навчальних досягнень аспіранта (2 семестр)

Поточна успішність				Залік
Відповіді на семінарських заняттях	Конспект джерел	Домашня творча робота	Усна співбесіда	
40	10	30	20	100

На кожному семінарському занятті аспірант може отримати 5 балів за повне опрацювання теми, семінарських занять 8, тобто за 8 занять можна набрати 40 балів.

Залік за талоном № 2 і перед комісією проводиться усно за загальним списком питань, аспірант має відповісти на три питання.

Оцінювання навчальних досягнень аспіранта (3 семестр)

Поточна успішність			Сума	Екзамен
Робота на семінарських заняттях	Домашні творчі роботи	Співбесіда за конспектом джерел		
40	40	20	100	100
Ваговий коефіцієнт			0,6	0,4

Екзамен за талоном № 2 і перед комісією проводиться усно за загальним списком питань, аспірант має відповісти на три питання.

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Berdyaev N. The meaning of history trans. by George Reavey; London: G. Bles, 1936, 224 p.
2. Catana L. Doxographical or Philosophical History of Philosophy: On Michael Frede's Precepts for Writing the History of Philosophy. *History of European Ideas*. 2016. 42(2). Pp.170-177. <https://doi.org/10.1080/01916599.2014.906149>
3. Catana L. Intellectual History and the History of Philosophy. Their Genesis and Current Relationship. R. Whatmore, & B. Young (eds). *A Companion to Intellectual History*. Wiley-Blackwell, 2015. Pp. 127–140. <https://doi.org/10.1002/9781118508091.ch10>
4. Gillespie M. A. Hegel, Heidegger, and the Ground of History. The Chicago & London: University of Chicago Press, 2015. 234 p.
5. Hegel G.W.F. Lectures on the History of Philosophy. trans. E S Haldane, 1892-6. URL: <https://www.marxists.org/reference/archive/hegel/works/hp/hpcontent.htm>
6. Heidegger Martin. Hegel and the Greeks. URL: <http://www.morec.com/hegelgre.htm>
7. Rickert Heinric. Science and history: a critique of positivist epistemology / Translated from the German by George Reisman. Edited by Arthur Goddard. Princeton, N. J.: Van Nostrand, 1962. 161 p.
8. Rorty P. The historiography of philosophy: four genres. *Philosophy in History*. ed. by R. Rorty, J. B. Schneewind and Quentin Skinner. Cambridge: Cambridge University Press, 1984. Pp. 49-75.
9. Адо П. Що таке антична філософія? К: Новий Акрополь, 2014. 428 с.
10. Біблер Володимир. Культура. Діалог культур. К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2018. 368 с
11. Вальденфельс, Б. Вступ до феноменології. Київ: Альтерпрес, 2002. 176 с.
12. Вельш В. Наш постмодерний модерн. К., 2004. 327 с.
13. Віндельбанд В. Відновлення гегельянства. Дільтей В. Історія Молодого Гегеля. Віндельбанд В. Відновлення гегельянства. К.: Три крапки, 2008. С. 280-295.
14. Вітгенштайн Людвіг. Tractatus Logico-Philosophicus; Філософські дослідження. Київ: Основи. 1995. 229 с.
15. Вітгенштайн Людвіг. Філософські дослідження. Вітгенштайн, Людвіг. Tractatus Logico-Philosophicus; Філософські дослідження. К.: Основи, 1995. С. 90-310.
16. Габермас Ю. Інший спосіб подолання філософії суб'єкта: комунікативний versus суб'єктний розум. Габермас Ю. Філософський дискурс сучасності. К.: Український філософський фонд, 1998. С. 5-37.
17. Габермас Ю. Філософський дискурс Модерну. Габермас Ю. Філософський дискурс сучасності. К., 2001. С. 234-260.
18. Габермас Юрген. Постметафізичне мислення. К.: Дух і Літера, 2011. 280 с.
19. Горський В.С. До питання про ідентичність історії філософії як науки. Наукові записки НАУКМА. Том 25. Філософія та релігієзнавство. 2004. С. 3-7.
20. Горський В.С. Структура простору історико-філософського дослідження. Наукові записки НАУКМА. Том 37. Філософія та релігієзнавство. 2005. С. 3-8.
21. Гронке Г. Сократичний діалог. Дискурсивна етика як суспільна етика відповідальності і її діалогічна практика. Цінності громадянського суспільства і моральний вибір: український досвід. К.: Етна–1. 2006. 268 с.
22. Гуссерль, Е. Криза європейського людства і філософія. Філософська і соціологічна думка. 1996. № 7-8. С. 35-67
23. Гадамер Г.-Г. Герменевтика і історизм. Гадамер Г.-Г. Істина і метод. Герменевтика II. Т.2 К., 2000. С. 345-377.
24. Гадамер Г.-Г. Історія понять як філософія. Гадамер Г.-Г. Істина і метод. Герменевтика II. Т.2. К., 2000. С. 73-85.

25. Гадамер Г.-Г. Між діалектикою та феноменологією. Істина і метод. Т.2. К.: Юніверс, 2000. С. 7-25.
26. Гадамер Г.-Г. Міф в епоху науки. *Гадамер Г.-Г. Герменевтика і поетика*. К.: Юніверс, 2001. С. 110-118.
27. Гадамер Г.-Г. Міф і логос. *Гадамер Г.-Г. Герменевтика і поетика*. К.: Юніверс, 2001. С.106-109.
28. Гадамер Г.-Г. Про вклад поезії у пошук істини. *Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.* Львів: Літопис, 1996. С. 216-222.
29. Гадамер Г.-Г. Проблема історії в новітній німецькій філософії. *Гадамер Г.-Г. Істина і метод. Герменевтика II. Т.2.* К.: Юніверс, 2000. С. 19-37.
30. Гадамер Г.-Г. Філософія і література. *Гадамер Г.-Г. Герменевтика і поетика*. К.: Юніверс, 2001. С. 127-144.
31. Гадамер Г.-Г. Філософія і поезія. *Гадамер Г.-Г. Герменевтика і поетика*. К.: Юніверс, 2001. С. 119-126.
32. Гадамер Г.-Г. Безперервність історії та миттєвість існування. *Гадамер Г.-Г. Істина і метод. Герменевтика II. Т.2.* К.: Юніверс, 2000. С. 122-132.
33. Гадамер Г.-Г. Естетика і герменевтика. *Герменевтика і поетика*. К.: Юніверс, 2001. С. 7-15.
34. Гадамер Г.-Г. Істина в гуманітарних науках // Гадамер Г.-Г. Істина і метод. *Герменевтика II. Т.2.* К.: Юніверс, 2000. С. 38-43.
35. Гадамер Г.-Г. Істина і метод. Основи філософської герменевтики. Т. 1. К.: Юніверс, 2000. 458 с.
36. Гадамер Г.-Г. Логіка чи риторика? Ще раз до ранньої історії герменевтики. *Гадамер Г.-Г. Істина і метод. Герменевтика II. Т. 2.* К.: Юніверс, 2000. С. 262-269.
37. Гадамер Г.-Г. Межі мови. *Гадамер Г.-Г. Герменевтика і поетика*. К.: Юніверс, 2001. С. 176-187.
38. Гадамер Г.-Г. Мистецтво і наслідування. *Герменевтика і поетика*. К.: Юніверс, 2001. С. 16-27.
39. Гадамер Г.-Г. Проблеми практичного розуму. *Гадамер Г.-Г. Істина і метод. Герменевтика II. Т.2.* К.: Юніверс, 2000. С. 286-294.
40. Даренський В. Діалогіка історії філософії: методологічний аспект. *Філософська думка*. 2006. №2. С. 61-74.
41. Декарт Рене. Метафізичні розмисли. Київ: Юніверс, 2000. С.21-298.
42. Дільтей В. Історія Молодого Гегеля. *Дільтей В. Історія Молодого Гегеля. Віндельбанд В. Відновлення гегельянства*. К.: Три крапки, 2008. С. 59-279.
43. Завійська М. Б. Історія філософії на перетині індивідуального та універсального: проект Карла Ясперса / Емельянов Б. В. Завійська. *Наукові записки. Том 128. Філософія та релігієзнавство*. Київ : НаУКМА, 2012. С. 46-3.
44. Козеллек Р. Минуле майбутнє. Про семантику історичного часу. К.: Дух і літера, 2005. 380 с.
45. Колінгвуд Р.Дж. Ідея історії. К. : Основи, 1996. 615 с.
46. Кримський С. Б. Під сигнатурою Софії. К. : Видавничий дім "Києво–Могилянська академія", 2008. 367 с.
47. Култаєва М.Д. Ідеально-типові конструкти філософського мислення. *Філософська думка: Український науково-теоретичний часопис*. 2005. N2. С.83–94.
48. Култаєва М.Д. Західноєвропейська теоретична соціологія ХХ століття : Навч. посібник для студ. вищих навч. закладів / М. Д. Култаєва, І. І. Шеремет ; за ред.: В. С. Бакіров. К. : Харківський нац. Ун-т ім. В.Н. Каразіна, 2003. 294 с.
49. Кушаков Ю. Несподіваний Гегель (Вільгельм Дільтей та його праця «Історія молодого Гегеля»). *Дільтей В. Історія Молодого Гегеля. Віндельбанд В. Відновлення гегельянства*. К.: Три крапки, 2008. С. 5-59.
50. Кушаков Ю. Післямова. *Дільтей В. Історія Молодого Гегеля. Віндельбанд В. Відновлення гегельянства*. К.: Три крапки, 2008. С. 296-304.

51. Лімонченко В.В. Логіко-сміслова експлікація поняття “дискурс” як передумова розрізнення релігійної та філософської свідомості. *Вісник національного університету “Львівська політехніка”*. № 692. Філософські науки. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2011. С. 8-13.
52. Лімонченко В.В. Методологічні питання дослідження духовних процесів. *Соціокультурні передумови трансформації методології науки: Монографія* / Під. ред. М.Ю. Савельєвої та Т.Д. Суходуб. Центр гуманітарної освіти НАН України, 2020, Серія «Totallogy– XXI». К.: Четверта хвиля, 2020. С. 18-37.
53. Лімонченко В.В. «Філософська смерть» як методологічний принцип. *Людинознавчі студії : збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Серія «Філософія» / ред кол О. Ткаченко (головний редактор) та ін. Дрогобич: Ред.-вид відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2019. – Випуск 38. С. 45-59.
54. Лімонченко В.В. Міф як історичне апіорі. *Людинознавчі студії : збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Серія «Філософія» / ред. кол. О. Ткаченко (головний редактор) та ін. Дрогобич: Ред.-вид відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2017. Випуск 34. С. 70-80
55. Лімонченко Віра. Фільм «Бал» як альтернативний підручник історії ХХ століття. *Проблеми гуманітарних наук : збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Серія «Філософія». Випуск тридцять сьомий / ред. кол. Н. Скотна (шеф-редактор, О. Ткаченко (головний редактор) та ін. Дрогобич: Ред.вид відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2017. С. 15-25
56. Лімонченко В.В. Феномен віри у власному світі. *Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць*. Вип. 415. Філософія. Чернівці: Рута, 2008. С. 128-132.
57. Лімонченко В.В. Від критики метафізики до відновлення ролі метафізики як критики. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2019. № 1 (123). С. 13-25.
58. Лімонченко В.В. Історизм та історицизм: сміслова аналітика. *Гілея: науковий вісник: збірник наукових праць* / гол. ред. В. М. Вашкевич. К.: Гілея, 2015. Вип. 97 (6). С. 152-155.
59. Лісовий В. Предмет і метод метафізики. Стаття друга. *Філософська думка*. 2001. №2. С. 83-124.
60. Лісовий В. Предмет і метод метафізики. Стаття перша. *Філософська думка*. 2000. №4. 118-152.
61. Лютий Т.В. Два «Невчасні міркування» Ніцше: проблеми історії та музичної культури. *Наукові записки. Том 167. Філософія та релігієзнавство*. 2015. С. 60-65.
62. Макінтайр А. Відношення філософії до історії: післямова до другого видання праці «After Virtue». *Після філософії: кінець чи трансформація*. К.: Четверта хвиля, 2000. С. 360-369.
63. Марйон, Ж.-Л. Яку метафізику містить метод? «Медитації» Декарта у дзеркалі сучасних тлумачень: Жан-Марі Бейсад, Жан-Люк Марйон, Кім Сан Он-Ван-Кун. Київ: Дух і Літера, 2014. С. 67-92
64. Мерло-Понті Моріс. Видиме й невидиме: 3 робочими нотатками. Київ: Видавничий дім КМ «Академія», 2003. 268 с
65. Мішель Фуко. Археологія знання. К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. 326 с.
66. Ніцше Ф. Невчасні міркування II: Про користь і шкоду історії для життя. *Повне зібрання творів. Том 1*. Львів: Астролябія, 2004. С. 203-280.
67. Паскаль Блез. Думки. Київ: Дух і літера, 2009. 704 с.
68. Петрушенко В. Історія філософії як філософія історії. *Історія філософії у вітчизняній духовній культурі* / відп. ред. Аляєв Г., Суходуб Т. / Тов-во рос. філософії при Укр.філ. фонді; Центр гум. освіти НАН України. Полтава: ООО «АСМІ», 2016. С. 17–22.
69. Петрушенко В.Л. Філософія і наука: культурно-історичні, тематичні та епістемологічні складності діалогу. *Філософські пошуки*. Вип. XXVII. Львів-Одеса: Cogito – Центр Європи, 2008. С. 3-12.

70. Поппер Карл. Відкрите суспільство та його вороги. Т. І. У полоні Платонових чарів. К.: Основи, 1994. 444 с.
71. Поппер Карл. Відкрите суспільство та його вороги. Т. II. Спалах пророцтва: Гегель, Маркс та послідовники. К.: Основи, 1994. 494 с.
72. Рікер П. Сам як інший. К.: Дух і літера, 2000. 458 с.
73. Рікер, Поль. Історія та істина. К.: КМ Academia: Пульсари, 2001. 393 с.
74. Рорті Р. Прагматизм і філософія. *Після філософії: кінець чи трансформація?* / упоряд. К. Байнес. К.: Четверта хвиля, 2000. С. 24-66.
75. Рорті Р. Філософія і дзеркало природи (фрагменти). *Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями. Хрестоматія* К.: Ваклер, 1996. С. 295-358.
76. Сватко Ю. І. Філософія як проблема історії філософії. *Наукові записки НАУКМА*. Том 76. Філософія та релігієзнавство. С. 3-11.
77. Слотердайк Петер. Критика цинічного розуму. К.: ТанDEM, 2002. 544 с.
78. Тейлор Ч. Джерела себе. К.: Дух і літера, 2005. 696 с.
79. Тейлор Ч. Секулярний вік. Книга перша. К.: Дух і Літера, 2013. 664 с.
80. Ткачук М.Л. Історія філософії в культурологічному вимірі (з досвіду київських істориків філософії XIX – початку XX ст.). *Наукові записки НАУКМА*. Том 20. Філософія та релігієзнавство. К.: НАУКМА, 2002. С. 19-30.
81. Ткачук М.Л. Проблеми теорії і методології історико-філософського пізнання в інтерпретації Петра Ліницького. *Наукові записки НАУКМА*. Том 102. Філософія та релігієзнавство. К.: НАУКМА, 2010. С. 43-49.
82. Ткачук М.Л. Теоретичні та методологічні проблеми історико-філософського знання у спадщині Сильвестра Гогоцького. *Наукові записки НАУКМА*. Том 19. Філософія та релігієзнавство. К.: НАУКМА, 2010. С. 70-75.
83. Фуко М. Що таке автор? *Слово. Знак. Дискурс: Антологія світової літературно-критичної думки XX ст.* Львів: Літопис, 1996. С. 442-456.
84. Фуко Мішель. Правила промови. К.: Дух і літера, 1993. 61 с.
85. Фуко Мішель. Проблеми методу: Інтерв'ю з Мішелєм Фуко. Пер. з французької Віталій Лях. *Після філософії: Кінець чи трансформація?* Київ: Четверта хвиля, 2000.
86. Хома О. Історико-філософські стереотипи та сучасне прочитання Декартових «Медитацій». *«Медитації» Декарта у дзеркалі сучасних тлумачень: Жан-Марі Бейсад, Жан-Люк Марйон, Кім Сан Он-Ван-Кун*. Київ: Дух і Літера, 2014. С. 333-360.

Додаткова література

1. Адо П. Покривало Ізиди. Нарис історії ідеї Природи. К.: Новий Акрополь, 2016. 470 с.
2. Енциклопедія постмодернізму [Текст] : словник / За ред. Ч. Вінквіста, В. Тейлора. К.: Основи, 2003. 503с.
3. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей ; [пер. з фр.]. Том перший. К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2011. 576 с.
4. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей ; [пер. з фр.]. Том другий. К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2011. 488 с.
5. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей ; [пер. з фр.]. Том третій. К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2013. - 328 с.
6. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей ; [пер. з фр.]. Том четвертий. К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2016. 440 с.
7. Краснодембський Зд. На постмодерністських роздоріжжях культури. К.: Основи, 2000. 196 с.
8. Лук'янець В. Наука в інтер'єрі постмодерну. Філософська думка. 2005. № 1. С. 3-22.
9. Лук'янець В.С. Філософський постмодерн: навч. посібник для викладачів, студ. та аспірантів вузів / В. С. Лук'янець, О. М. Соболев. К.: Абрис, 1998. 350 с.
10. Медитації» Декарта у дзеркалі сучасних тлумачень: Жан-Марі Бейсад, Жан-Люк Марйон, Кім Сан Он-Ван-Кун. 2-е вид., випр. та доповн. Київ: Дух і Літера, 2021. 432 с.
11. Мерло-Понті Моріс. Феноменологія сприйняття. Пер. з фр., післямова та прим. О. Йосипенко, С. Йосипенко. Київ.: Український Центр духовної культури, 2001. 552 с.

12. Петрушенко В.Л. Філософія: Підручник. 2-е видання виправл. і доповн. Львів: "Магнолія 2006", 2002. 544 с.
13. Петрушенко Віктор. Екзистенція в антропологічних та позаантропологічних проявах. Гуманізм. Людина. Екзистенція: Матеріали 25-х Міжнародних людинознавчих філософських читань (Дрогобич, 2013 р.) / Ред. колегія: В.С. Возняк (головний редактор), О.А. Ткаченко, В.В. Лімонченко. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2013. С. 77-81.
14. Рассел Бертран. Історія західної філософії. Київ, 1995. 759 с.
15. Рорті Р. Постмодерністський буржуазний лібералізм. *Незалежний культурологічний часопис «І»*. № 21. 2001. С. 58-72.
16. Рюс Жаклін. Поступ сучасних ідей: Панорама новітньої науки. К: Основи, 1998. 669 с.
17. Скратон Р. Коротка історія новітньої філософії: Від Декарта до Вітгенштайна. К.: Основи, 1998. 331 с.
18. Татаркевич Вл. Історія філософії. Т.3. Львів: Свічадо, 1999. 568 с.
19. Тейлор Ч. Джерела себе. К.: Дух і літера, 2005. 696 с.
20. Тейлор Ч. Секулярний вік. Книга перша. К.: Дух і Літера, 2013. 664 с.
21. Тейлор Ч. Що негаразд з негативною свободою. Лібералізм. Антологія. К.: Смолоскип, 2009. С. 620-639.
22. Тішнер Юзеф. Історія філософії по-гуральськи. Дискурс, 2022. 160 с.
23. Філософія: терміни і поняття: Навчальний енциклопедичний словник / Під редакцією В. Л. Петрушенка. Львів: «Новий світ-2000», 2020. 492 с.
24. Хамітов Н., Гармаш Л., Крилова С. Історія філософії: Проблема людини та її меж: Навч. посібник. К.: КНТ, Центр навчальної літератури, 2006. 296 с.

Інтернет ресурси

1. www.ehu-international.org/ – Центр досліджень Європейського гуманітарного університету.
2. www.lib.com.ua/ – електронна бібліотека (Україна)
3. <https://www.koine.community/> – альманах філософських нарисів
4. <https://chtyvo.org.ua/> – електронна бібліотека
5. <https://www.ukrlib.com.ua/> – Бібліотека української літератури
6. <http://surl.li/fmkqg> – Дім Віктора Малахова
7. F <http://litopys.org.ua/links/inpolit.htm> – Ібрис